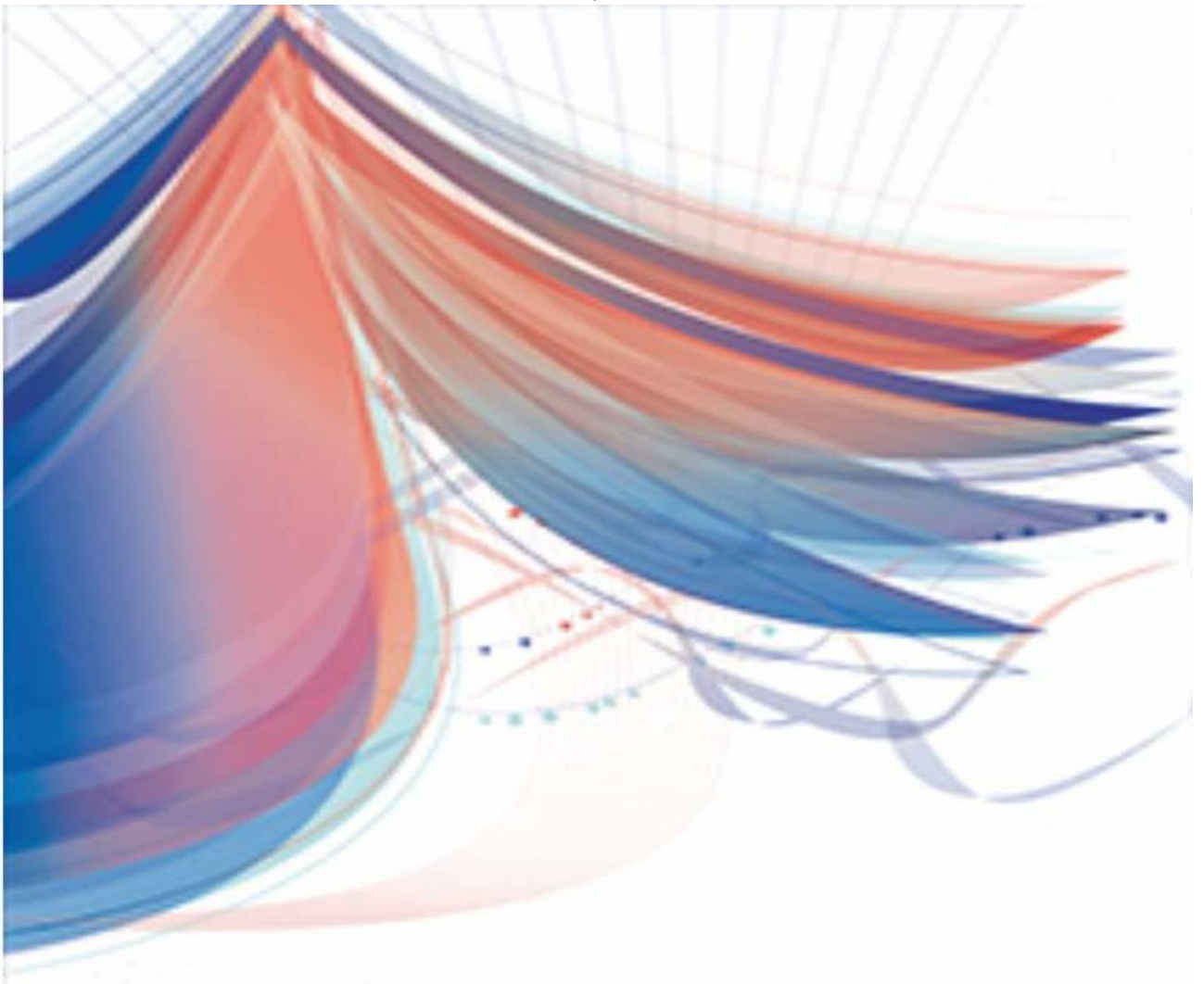

ISSN 2181-6833

PEDAGOGIK

MAHORAT

MS, 2020

Оила ва мактабгача таълимнинг узвий боғлиқлиги ва муҳим омиллари

*Бухоро давлат университети,
“Мактабгача таълим” кафедраси катта ўқитувчиси
Акрамова Матлуба Тулкиновна*

Аннотация: Ушу мақолада оила ва мактабгача таълимнинг узвий боғлиқлиги, таълим – тарбияда оила, боғча, мактаб ва маҳалла ҳамкорлиги ҳозирги вақтда мукаммал таълим-тарбия беришнинг муҳим омиллари ёритилган.

Аннотация: В данной статье раскрыты важнейшие факторы современного общеобразовательного образования и взаимосвязь семьи и дошкольного образования, важность сотрудничества семьи, детского сада, школы и сообщества в образовании.

Resume: This article reveals the most important factors of modern general education and the relationship between family and preschool education, the importance of cooperation between the family, kindergarten, school and community in education.

Таянч сўзлар: оила, боғча, маҳалла, мактабгача таълим, бошланғич таълим, тарбия, таълим муассасаси, ҳамкорлик.

Ключевые слова: семья, детский сад, махалля, дошкольное образование, начальное образование, воспитание, образовательное учреждение, сотрудничество.

Key words: family, kindergarten, makhalla, preschool education, primary education, upbringing, educational institution, cooperation.

Буюк ватандошимиз шайхур раис Абу Али ибн Сино ёш авлод тарбиясининг ибтидоси қандай ва нималар билан боғлиқ бўлиши ҳақида қуйидагиларни айтган эди: «Ёш бола бошланғич таълим ва тилга доир қоидаларни ёд олганидан кейин у машғул бўлиши мумкин бўлган касб-хунар ва санъатга мойиллигига қараб, уни шунга йўллаймиз. Агар у котибликни хоҳласа, тил, хат ёзиш, нутқ сўзлаш ва одамлар билан муомала қилиш кабиларга далолат қиламиз. Албатта, бу ўринда, боланинг майли аҳамиятга эга». ¹ Бола мактабга боргунича уни подшоҳ билиб муомала қилинади, яъни рисоладаги барча илтимослари сўзсиз бажарилади, шўхлик ва эркаликлардан қайтарилмайди. Шундан сўнг унга аста-секин тушунтириш, катталарнинг ўзи ибрат бўлиши орқали тарбия берилади. Тарбия бир неча томондан олиб борилади. Бола ақлан ривожланиши учун унга турли китоблар ўқиб берилади, ривоят ва ибратли ҳикоятлар

---

¹ *Исломиё тарбия ва унинг фалсафаси». Муҳаммад Атия, 197-бет*

сўзланади ёки ақл-заковатини ўстирадиган ўйинлар, машғулотларга жалб қилинади. Таълим – тарбияда оила, боғча, мактаб ва маҳалла ҳамкорлиги ҳозирги вақтда мукамал таълим-тарбия беришнинг муҳим омилларидан биридир. Оила, боғча ва мактаб ҳамкорлиги таълим-тарбиянинг сифатини оширишда асосий восита эканлиги аввалдан устувор масала ҳисобланиб келган. Таълим-тарбияни ривожлантириш ва такомиллаштиришда кейинги йилларда зарур манба сифатида маҳалла ҳамкорлиги ҳам эътироф қилинмоқда. Мактабгача таълим муассасалари, оила, мактаб ва маҳалла ҳамкорлиги пираворд натижаси мактабда олиб бориладиган савод ўргатишга тайёрлаш машғулотларининг сифат ва самарадорлиги ҳамкорлигининг мақсадга мувофиқ эканлигини кўрсатиб беришдан иборатдир. Мактабгача таълимнинг самарали йўналишларидан бири оила, боғча мактаб ва маҳалла ҳамкорлиги ўзига хос томонларини аниқлаш ва унга қўшган хиссасини белгилашни ўз ичига олади. Оила, мактабгача ва бошланғич таълимни узвий боғлаш савод ўргатишга тайёрлаш жараёнининг машғулотларини нуфузини ошириш йўллари белгилаб беради. Боғча ва мактабгача таълимда, бошланғич таълим ва савод ўргатишга тайёрлаш машғулотлари сифатини оширишда оила, боғча, маҳалла ва мактаб ҳамкорлиги, улар ишни мувофиқлаштиришнинг мақсадга мувофиқ йўналишлари белгилаб олишни таъминлашдир. Оила, мактабгача таълим ва бошланғич таълимни мувофиқлаштиришнинг мақсад ва вазифаларининг устувор соҳаларини ва имкониятларини аниқлашнинг назарий ва амалий томонлари белгилаб олишдан иборатдир. Бошланғич таълимнинг хусусиятлари, таълимга қўйилган ДТС ва ўқув дастури талаблари, шунингдек бошланғич таълимнинг шу жумладан, савод ўргатишга тайёрлаш машғулотларининг мақсад ва вазифалари, унда оила, боғча, маҳалла ва мактаб ҳамкорлигининг долзарб масалалари ёритиб берилади.

Оилада, одоб-ахлоқ ва таълим-тарбияга эътибор қон-қонимизга сингиб кетган бурчларимиздандир. “Бир болага етти қўшни ота-она” деган ибратли мақол ҳам айнан халқимизга хос. Мана шу мақолнинг ўзи ҳам фарзанд тарбияси, оилапарварлик биз учун нечоғлик муҳим эканини билдиради. Маҳалла аҳли, айниқса кексалар кўчада нобоп иш қилаётган бола олдидан ҳеч қачон бепарво

Ўтиб кетмаган, шу заҳотиёқ танбеҳ бериб тўғри йўлга чақирган. Зеро, ҳар томонлама чиройли, одобли, гўзал хулқли бўлиш, нафсни поклашга буюрувчи муқаддас динимиз оилага катта аҳамият беради. Оиладаги муҳит ота-она ўз маъсулиятларини ҳис қилиши билан барқарор бўлади. Болаларнинг одобли, тарбияли, билимли бўлиб улғайиши учун ота-она билан бир қаторда маҳалла-қуй ҳам катта ибрат мактабидир. **“Қуш уясида кўрганини қилади”**, деб бежиз айтмаган халқимиз.

Оилада ҳар қандай шароитда болани савод ўргатишга тайёрлаш озми-кўпми баҳоли қудрат ота-онанинг зиммасида бўлади. Буни чуқур англашимиз ва болани бу тадбирда фаол бўлишига ўз хиссамизни қўшишимиз лозим. Оилага нисбатан боғчада болаларни элементар ўқиш ва элементар ёзишга тайёрлаш ишлари кучли, самарали ва баракалироқ бўлади. Чунки боғчада гуруҳ бор, жамоа бор, кун тартиби ва тартиб-интизом маажуд. Гуруҳ ва жамоалар билан доим бирга бўладиган, уларни фаолиятдан ҳар доим хабардор бўлиб турадиган масъул шахс, гуруҳ раҳбарчиси, мураббийси ва гуруҳ энагаси фаолият олиб боради. Улар кун тартибидаги барча ишларни ўз вақтида сифатли қилиб ўтказиш учун масъулдирлар. Уларнинг асосий мақсади ҳам болаларимизни келгусида комил инсон, юртимизнинг муносиб фарзандлари, ўғил-қизлари бўлиб етишишлари учун муносиб улуш, хисса қўшишдан иборатдир. Демак, бу борада ҳам оила ва боғчанинг мақсади яқдилдир. Болаларни савод ўргатишга тайёрлашни боғчанинг ҳар бир гуруҳда у ёки бу даражада амалга ошириш мақсадга мувофиқдир. Ҳар бир катта, ўрта, ёки кичик гуруҳларда савод ўргатишга тайёрлашда маълум хисса қўшилади. Боғчаларнинг катта гуруҳларида болаларни савод ўргатишга тайёрлаш ишлари мақсадли, мақсадсиз бўлсада амалга оширилади. Савод ўргатишга тайёрлаш ишлари қанчалик режали, лойиҳали, дастурли бўлмасин, боғчанинг оила, мактаб билан мустаҳкам алоқаси бўлгандагина самара ва муваффақиятли чиқиши мумкин. Оила, боғча ва мактаб ҳамкорлиги уларнинг ўзаро муносабатларини жипслиги, пухталиги, бир-бирлари билан тажриба алмашиши, биргаликда тадбирлар ўтказиш, улар орасида соғлом муҳитни ривожланиши, уларни обрўси, нуфузи ва салоҳиятини оширишга хизмат қилади.

Оила ва боғча таълим тарбиясини такомиллашувида боғча жамоаси ва боғча тарбиячиларининг ота-оналар билан мустаҳкам алоқаси юқори ўрин тутди. Айниқса бу ҳолат боғчаларнинг катта гуруҳларида таълим-тарбиянинг, шу жумладан, болаларни савод ўргатишга тайёргарлик ишларини олиб боришларида жуда қўл келади. Оила, боғча, мактаб тизимидаги ҳамкорликнинг юқори натижаси кейинги таълим тизимларидаги муваффақиятларнинг ҳам муҳим гарови бўлиб хизмат қилади.